

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

28 януари 2015 година *

„Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност по граждански и търговски дела — Потребителски договори — Потребител с местоживеене в една държава членка, закупил емитирани от установена в друга държава членка банка ценни книги чрез посредник, установен в трета държава членка — Компетентност да се разглеждат искиове, предявени срещу банката — емитент на тези ценни книги“

По дело C-375/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Handelsgericht Wien (Австрия) с акт от 20 юни 2013 г., постъпил в Съда на 3 юли 2013 г., в рамките на производство по дело

Harald Kolassa

срещу

Barclays Bank plc,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, K. Jürimäe J. Malenovský, M. Safjan (докладчик) и A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 21 май 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Kolassa, от P. Miller, Rechtsanwalt,
- за Barclays Bank plc, от H. Bielez, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от T. Henze и J. Kemper, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от P. Gentili, avvocato dello Stato,

* Език на производството: немски.

— за нидерландското правителство, от М. Bulterman, в качеството на представител,
— за Европейската комисия, от В. Eggers и А.-М. Rouchaud-Joët, в качеството на представители,
след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 3 септември 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

- Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, точки 1, буква а) и 3, както и на член 15, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12,, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).
- Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Kolassa, с местоживееене във Виена (Австрия), и Barclays Bank plc (наричана по-нататък „Barclays Bank“), установена в Лондон (Обединеното кралство), относно искане за обезщетение за вреди на основание договорната, преддоговорната и деликтната отговорност на тази банка поради обезценяването на финансова инвестиция, направена от г-н Kolassa чрез емитиран от банката финансов инструмент.

Правна уредба

Правото на Съюза

- Съображения 2 и 11—15 от Регламент № 44/2001 гласят:
„2) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент.

[...]

- (11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживееенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато [предметът] на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. Местоживееенето на [юридическите лица] трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.
- (12) Наред с местоживееенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие.
- (13) Във връзка със застраховането, потребителските договори и трудовата заетост, по-слабата страна трябва да бъде защитена от правила за компетентност, които са в по-висока степен благоприятни за нейните интереси, отколкото предвиждат общите правила.

(14) Автономията на страните по договори, различни от застрахователен, потребителски или трудов, където се допуска само ограничена автономия при избора на компетентен съд, трябва да бъде съблюдавана при условията за изключителни основания за компетентност, които са установени в настоящия регламент.

(15) В интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. [...]“.

4 Членове 2—31 от цитирания регламент, които се намират в глава II от него, уреждат правилата за компетентност.

5 В раздел 1 от глава II, озаглавен „Общи разпоредби“, фигурира член 2, параграф 1 от който гласи:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

6 Съгласно член 5, точки 1 и 3 от същия регламент:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

1. а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;
- б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:
 - в случая на продажба на стоки, мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени,
 - в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;
- в) ако не се прилага буква б), тогава се прилага буква а);

[...]

3. по дела относно [...] delict или quasi delict — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

7 В раздел 4 пак от глава II, озаглавен „Компетентност при потребителски договори“, фигурира по-специално член 15 от Регламент № 44/2001, съгласно параграф 1 от който:

„По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от разпоредбите в настоящия раздел, без да се засяга разпоредбата на член 4 и член 5, точка 5, ако:

- а) се отнася до договор за продажба на стоки на изплащане чрез вноски, или

- б) се отнася за договор за заем, изплатим на части, или за някаква друга форма на кредит, предоставен за финансиране на продажбата на стоки, или
- в) във всички останали случаи, договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживееене, или, ко[е]то с всички средства насочва дейностите си към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договорът попада в обхвата на тези дейности“.
- 8 Съгласно член 16, параграфи 1 и 2 от Регламент № 44/2001, който също се намира в раздел 4 от глава II от този регламент:

„1. Потребител може да заведе дело срещу другата страна по договора или в съдилищата на държава членка, в която тази страна има местоживееене, или в съдилищата по мястото, където има местоживееене потребителят.

2. Другата страна по договора може да заведе делото срещу потребител само в съдилищата на държавата членка, където има местоживееене потребителят“.

- 9 Част от глава II от посочения регламент е и раздел 8, озаглавен „Проверка на компетентността и допустимостта“, в който се намират членове 25 и 26, съгласно които:

„Член 25

Когато съд на държава членка е сезиран с иск, който основно засяга дело, по отношение на което съдилищата на друга държава членка имат изключителна компетентност по силата на член 22, той служебно прогласява, че не е компетентен.

Член 26

1. Когато срещу ответник с местоживееене в една държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен ако компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент.

2. Съдът спира разглеждането на делото дотогава, докато не бъде доказано, че ответникът е могъл да получи документа за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, който да му позволи да организира защитата си, или че са били предприети всички необходими стъпки за тази цел.

[...]“.

Австрийското право

- 10 Член 11 от Закона за капиталовия пазар (Kapitalmarktgesetz) в приложимата му към спора по главното производство редакция предвижда:

„(1) За вредата, понесена от инвеститор, поради това че се е доверил на информацията в проспекта или на друга информация, която се изисква съгласно настоящия федерален закон (член 6) и има определящо значение за преценката във връзка с ценните книжа или инвестициите, отговорност носят:

1. емитентът — за невярна или непълна информация, предадена по негова вина или по вина на негови служители или на други лица, които са участвали в изготвянето на проспекта,

2. лицето, което проверява проспекта — за проверката, която по негова вина или по вина на негови служители или на други лица, участвали в извършването на проверката на проспекта, е извършена не по надлежния ред или е непълна,

[...]

3. лицето, което е приело от свое или от чуждо име договорния ангажимент на инвеститора и посредника по договора, ако тези лица извършват по занятие търговия или посредничество във връзка с ценни книжа или инвестиции и самите те или техни служители са знаели за неверността или непълнотата на информацията по смисъла на точка 1, или за неизвършването на проверката по надлежния ред или нейната непълнота, или пък не са знаели поради груба небрежност [...]

(2) В случаите на ценни книжа или на инвестиции на чуждестранни емитенти отговорността по алинея 1, точка 1 носи и лицето, направило на територията на страната предложението, за което трябва да се изготви проспект.

(3) Ако отговорност носят няколко лица, те отговарят солидарно. Отговорността им не се намалява, по съображение че за обезщетяването на същата вреда са отговорни и други лица.

(4) Отговорността не може да бъде предварително изключвана или ограничавана в ущърб на инвеститорите.

[...]

(8) Правата на обезщетение, които произтичат от нарушение на други законови разпоредби или на договори, се запазват“.

11 Съгласно член 26 от Закона за инвестиционните фондове (Investmentfondsgesetz) в приложимата му към разглежданите по главното производство факти редакция:

„(1) Преди да бъде сключен договор, на приобретателя на дял от чуждестранен инвестиционен фонд се предоставят безплатно текстът на приложимите за фонда разпоредби и/или уставът на инвестиционното дружество, проспект на чуждестранното инвестиционно дружество и копие от заявлението за сключване на договор. Образецът на заявлението трябва да съдържа указание за размера на ажиото и за годишното възнаграждение, което следва да се плаща на инвестиционното дружество.

(2) Проспектът трябва да съдържа всички данни, които към момента на подаване на заявлението са от съществено значение за преценката на дяловете в чуждестранния инвестиционен фонд. [...] Освен това проспектът трябва да съдържа по-специално следните данни:

1. име или фирма, правно-организационна форма, седалище и собствен капитал (уставен или дружествен капитал минус неизплатените вноски и плюс резервите) на чуждестранното инвестиционно дружество, на предприятието, което определя къде да се инвестират вложените средства (управляващо дружество), на предприятието, което е поело търговията с дяловете на инвестиционния фонд (дружество за търговия) и на банката депозитар;
2. фирма, седалище и адрес на представителя и на институциите, обслужващи плащанията;

3. обекти, които могат да бъдат придобивани като активи и принципи за техния избор, информация дали могат да бъдат придобивани само ценни книжа, допуснати до търговия на борсата, и евентуално до кои борси; как се използват доходите от активите и дали и евентуално в какви граници част от активите се държат на банкова сметка;
4. предпоставки и условия, при които притежателите на дялове могат да поискат изплащането на пропорционалната на дела част от активите, и компетентните за целта институции.

[...] Представителят в качеството си на лице, което проверява проспекта, извършва проверка на проспекта и на измененията му за точност и пълнота. Що се отнася до изготвянето, изменението, проверката и отговорността за съдържанието на проспекта, разпоредбите на [Закона за капиталовия пазар] се прилагат *mutatis mutandis* както спрямо емитента, така и спрямо лицето, което проверява проспекта. [...].

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 12 В качеството на потребител г-н Kolassa инвестира чрез австрийската банка direktanlage.at AG (наричана по-нататък „direktanlage.at“) сумата от 68 180,36 EUR в сертификати X1 Global EUR Index (наричани по-нататък „сертификатите“). Емитент на тези сертификати е Barclays Bank, която е вписана в търговския регистър в Обединеното кралство и има клон във Франкфурт на Майн (Германия).
- 13 При емитирането на споменатите сертификати Barclays Bank издава базов проспект с дата 22 септември 2005 г. Спрямо тези сертификати се прилагат общи условия, които са публично оповестени на 20 декември 2005 г. По искане на Barclays Bank този проспект е разпространен и в Австрия. Подписката за публично предлагане е извършена между 20 декември 2005 г. и 24 февруари 2006 г., а емитирането — на 31 март 2006 г. Падежът на изплащане е през 2016 г. Освен това условията по облигационния заем предвиждат възможността за прекратяване с предизвестие.
- 14 Посочените сертификати са под формата на облигации на приносител. Сумата за изплащане и оттам — стойността на тези облигации — се определя по индекс, базиран на портфейл на няколко целеви фонда, така че въпросната стойност е пряко свързана с този портфейл. С формирането и управлението на посочения портфейл е следвало да се ангажира дружество X1 Fund Allocation GmbH, на което Barclays Bank е възложила да инвестира паричните суми от емитирането на сертификатите. Голяма част от тези суми е загубена. Понастоящем за стойността на споменатите сертификати се счита — според г-н Kolassa неправилно — че е 0 EUR.
- 15 От акта за преюдициално запитване следва, че сертификатите са продадени на институционални инвеститори, които са ги препродали, в частност на потребители. В настоящия случай direktanlage.at поръчва желаните от г-н Kolassa сертификати от германското си дружество майка, DAB bank AG, със седалище в Мюнхен (Германия), което от своя страна ги придобива от Barclays Bank. Всеки път съответното дружество прави поръчката от свое име, като и двете поръчки са изпълнени. direktanlage.at изпълнява поръчката на г-н Kolassa съгласно общите си условия, по „подсметка ценни книжа“ на инвеститора, т.е. direktanlage.at AG държи всички сертификати на клиентите си от свое име в Мюнхен и за тяхна сметка като покриващи активи. Г-н Kolassa има само правото да му бъдат доставени сертификати за съответната част от покриващите активи, като самите сертификати не му биват прехвърлени.
- 16 С предявен пред Handelsgericht Wien иск г-н Kolassa моли, в качеството си на увреден инвеститор, да му бъде заплатено обезщетение за вреди в размер на 73 705,07 EUR на основание договорната, преддоговорната и деликтната отговорност на Barclays Bank. Той изтъква, че ако

същата била действала законосъобразно, той нямало да направи инвестицията, а щял да инвестира капитала в портфейла на множество фондове с пазарно неутрална насоченост и така при падежа да получи търсената сума, т.е. инвестираната сума ведно с лихвите.

- 17 Що се отнася до тезата на г-н Kolassa, че този е компетентният съд, той се обосновава главно с член 15, параграф 1, буква в) от Регламент № 44/2001, а при условията на евентуалност — с член 5, точка 1, буква а) и член 5, точка 3 от същия регламент.
- 18 Пред запитващата юрисдикция Barclays Bank оспорва както оплакванията на г-н Kolassa по същество, така и компетентността на сезирания съд.
- 19 При тези обстоятелства Handelsgericht Wien решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1. а) Трябва ли изразът „[п]о отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия“ в член 15, параграф 1 от Регламент [№ 44/2001] да се тълкува в смисъл, че:

- i) ищецът — който в качеството на потребител е придобил дългова ценна книга на приносител на вторичния пазар и понастоящем предявява срещу емитента права, които са основани както на отговорността за проспекта, поради неизпълнение на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, така и на условията по облигационния заем — може да се позовава на предвидената в тази разпоредба компетентност, когато с покупката на ценната книга от трето лице ищецът се е суброгирал в правата на лицето, първоначално записало облигацията, в рамките на договорното отношение между това лице и емитента?
- ii) при утвърдителен отговор на буква а), подточка i) ищецът може да се позовава на предвидената в член 15 от Регламент [№ 44/2001] компетентност и когато третото лице, от което потребителят е купил дълговата ценна книга на приносител, преди това я е придобило за цел, която може да се приеме, че не е извън неговата търговска дейност или професия, т.е. ищецът заема мястото в договора за облигационен заем на лице, което не е потребител?
- iii) при утвърдителен отговор на буква а), подточки i) и ii) ищецът потребител може да се позовава на компетентността при потребителски договори, предвидена в член 15 от Регламент [№ 44/2001], и когато приносител на дълговата ценна книга е не самият той, а третото лице, на което ищецът е възложил да закупи ценните книжа, което не е потребител и което съгласно уговореното държи от свое име тези ценни книжа фидуциарно за ищеца, като последният има спрямо това лице единствено облигационно право да иска доставка?

б) При утвърдителен отговор на буква а), подточка i, предоставя ли член 15, параграф 1 от Регламент [№ 44/2001] на съда, който трябва да се произнесе по договорни права, произтичащи от придобиване на облигации, допълнителна компетентност да се произнесе и по деликтни права, произтичащи от същото придобиване на облигации?

2. а) Трябва ли изразът „по дела, свързани с договор“ в член 5, точка 1, буква а) от Регламент [№ 44/2001] да се тълкува в смисъл, че:

- i) ищецът — който е придобил дългова ценна книга на приносител на вторичния пазар и понастоящем предявява срещу емитента права, които са основани както на отговорността за проспекта, поради неизпълнение на задълженията за

предоставяне на информация и за извършване на проверка, така и на условията по облигационния заем — може да се позовава на предвидената в тази разпоредба компетентност, когато с покупката на ценната книга от трето лице ищецът се е суброгира в правата на лицето, първоначално записало облигацията, в рамките на договорното отношение между това лице и емитента?

- ii) при утвърдителен отговор на втори въпрос, буква а), подточка i) ищецът може да се позовава на предвидената в член 5, точка 1, буква а) от Регламент [№ 44/2001] компетентност и когато приносителя на дълговата ценна книга е не самият той, а третото лице, на което ищецът е възложил да закупи ценните книжа и което съгласно уговореното държи от свое име тези ценни книжа фидуциарно за ищеца, като последният има спрямо това лице единствено облигационно право да иска доставка?
 - б) При утвърдителен отговор на втори въпрос, буква а), подточка i), предоставя ли член 5, точка 1, буква а) от Регламент [№ 44/2001] на съда, който трябва да се произнесе по договорни права, произтичащи от придобиване на облигации, допълнителна компетентност да се произнесе и по деликтни права, произтичащи от същото придобиване на облигации?
3. а) Правата, които са основани на отговорността за проспекта съгласно законодателството в областта на капиталовите пазари, и правата, които са основани на неизпълнение на задълженията за осигуряване на закрива и за предоставяне на информация във връзка с емитирането на дългова ценна книга на приносителя, представляват ли права, основани на деликтна или квазиделиктна отговорност по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент [№ 44/2001]?
- i) при утвърдителен отговор на трети въпрос, буква а), първа алинея, това важи ли и в случаите, когато лицето, което само не е приносителя на дълговата ценна книга, а има само облигационно право да иска от приносителя, който държи фидуциарно ценните книжа за него, да му върне полученото, предявява тези права срещу емитента?
 - б) Трябва ли изразът „мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“ в член 5, точка 3 от Регламент [№ 44/2001] да се тълкува в смисъл, че при покупка на ценна книга въз основа на умишлено подвеждаща информация,
 - i) за мястото на настъпване на вредите следва да се счита местоживеенето на увреденото лице, което е мястото, където се намира центърът на неговите имуществени интереси?
 - ii) при утвърдителен отговор на трети въпрос, буква б), подточка i), това важи ли и в случаите, когато нареждането за покупка и преводът на инвестиционната сума могат да бъдат оттеглени до сетълмента на сделката, а сетълментът е извършен в друга държава членка известно време след като е дебитирана сметката на увреденото лице?
- 4) При проверката на компетентността съгласно членове 25 и 26 от Регламент [№ 44/2001] съдът трябва ли да извърши действия по пълно събиране на доказателства във връзка със спорните факти, които са релевантни както за въпроса за компетентността, така и за съществуването на предявеното право („двойко релевантни факти“), или при произнасянето по въпроса за компетентността трябва да изхожда от истинността на твърденията на ищеца?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 20 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че ищецът, който в качеството на потребител е придобил облигация на приносител от трето лице, действащо в рамките на търговската или професионалната си дейност, може да се позове на предвидената в цитираната разпоредба компетентност за целите на иска, който е предявен срещу емитента на тази облигация и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта.
- 21 Като начало следва да се напомни, от една страна, че доколкото Регламент № 44/2001 заменя Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции за присъединяването на новите държави членки към тази конвенция, направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на Конвенцията важи и за тези на посочения регламент, когато разпоредбите на тези актове могат да се квалифицират като еквивалентни (решение *Maletic*, C-478/12, EU:C:2013:735, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 22 От друга страна понятията, използвани в Регламент № 44/2001, и по-конкретно съдържащите се в член 15, параграф 1 от този регламент, трябва да се тълкуват самостоятелно, главно на основата на системата и целите на посочения регламент, за да се осигури еднаквото му прилагане във всички държави членки (вж. решение *Česká spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 23 Член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 се прилага, в случай че са изпълнени три условия, а именно, на първо място, едната страна по договора да има качеството на потребител, който действа за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, на второ място, договорът между такъв потребител и търговец да е действително сключен и на трето място, такъв договор да попада в една от категориите, посочени в параграф 1, букви а)—в) от посочения член 15. Тези условия трябва да бъдат изпълнени кумулативно, така че ако едно от трите липсва, компетентността не може да се определя според правилата в областта на потребителските договори (решение *Česká spořitelna*, EU:C:2013:165, т. 30).
- 24 В това отношение от представената на Съда преписка е видно, че първото и третото условие, посочени в предходната точка, са изпълнени в настоящия случай, както впрочем е отбелязал и генералният адвокат в точка 28 от заключението си.
- 25 Ето защо е достатъчно да се провери дали при обстоятелства като тези по случая в главното производство е изпълнено второто условие, което именно се отнася до сключването на договор с ответника, който действа в рамките на търговската или професионалната си дейност.
- 26 В това отношение от краткото представяне на фактите от запитващата юрисдикция следва — нещо, което тя пак трябва да провери — че между Barclays Bank и г-н Kolassa няма договор, защото същият не е приносител на посочените в точка 14 от настоящото решение облигации, доколкото те се съхраняват от *direktanlage.at* като покриващи активи от нейно име. Обратно, пак според тази юрисдикция г-н Kolassa е имал правото да му бъдат доставени сертификати за съответната част от покриващите активи, като самите сертификати не са могли да бъдат прехвърлени на негово име.

- 27 По мнение на г-н Kolassa при такива обстоятелства целта за защита на потребителите изисква да се изходи от икономическа гледна точка и да се приеме, че е сключен договор по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 между него и Barclays Bank, защото *direktanlage.at* имала ролята на посредник.
- 28 В това отношение следва да се припомни, че член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 представлява отклонение както от установеното в член 2, параграф 1 от този регламент общо правило за компетентност, съгласно което спорът е подсъден на съдилищата на държавата членка, където ответникът има местоживеене, така и от установеното в член 5, точка 1 от същия регламент правило за специална компетентност при договорите, съгласно което компетентен е съдът по мястото на изпълнение на въпросното задължение. Следователно член 15, параграф 1 трябва задължително да се тълкува стриктно (вж. решение *Česká spořitelna*, EU:C:2013:165, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 29 Освен това условието за наличие на договор, сключен между потребителя и ответника, който действа в рамките на търговската или професионалната си дейност, позволява да се гарантира предвидимостта при определянето на компетентността, което е една от целите на Регламент № 44/2001, видно от съображение 11 от него.
- 30 Ето защо се налага изводът, че изискването за сключване на договор със самия ответник, който действа в рамките на търговската или професионалната си дейност, няма как да се тълкува в смисъл, че това изискване би било изпълнено и при наличието на верига от договори, въз основа на която някои права и задължения са прехвърлени от този ответник към потребителя.
- 31 Това виждане се потвърждава от тълкуването на член 15 от Регламент № 44/2001 във връзка с член 16 от същия.
- 32 Всъщност установените с член 16, параграф 1 от цитирания регламент правила за компетентност по делата относно потребителски договори се прилагат, съгласно текста на същия член, единствено за делото, заведено от потребителя срещу другата страна по договора — нещо, което обезателно предполага потребителят да е сключил договор с ответника, действащ в рамките на търговската или професионалната си дейност.
- 33 Действително, Съдът е отбелязал, че предвиденото в член 16, параграф 1 от Регламент № 44/2001 понятие „другата страна по договора“ трябва да се тълкува в смисъл, че обозначава и съдоговорителя на стопанския субект, с който потребителят е сключил този договор (решение *Maletic*, EU:C:2013:735, т. 32). Това тълкуване обаче е направено по повод на особени обстоятелства, при които между потребителя и двама съдоговорители изначално е съществувала договорна връзка, която е нямало как да бъде прекъсната. В допълнение, изключването на установения в държавата членка на потребителя съдоговорител от приложното поле на член 16 е щяло да доведе до това, че съдът, който разглежда иска за солидарно осъждане на двамата съдоговорители, би бил компетентен само спрямо стопанския субект, установен в друга държава членка.
- 34 Такова тълкуване обаче не би могло да важи при обстоятелствата по случая в главното производство, при които изобщо липсва договор, сключен с ответника, действащ в рамките на търговската или професионалната си дейност.
- 35 От предходните съображения следва, че член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези в случая по главното производство ищецът, който в качеството на потребител е придобил облигация на приносител от трето лице, действащо в рамките на търговската или професионалната си дейност, без между този потребител и емитента на тази облигация да е сключен договор — нещо, което запитващата юрисдикция следва да провери — не може да се позове на предвидената в цитираната

разпоредба компетентност за целите на иска, който е предявен срещу посочения емитент и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта.

По втория въпрос

- 36 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че за целите на иска, който е предявен срещу емитента на облигация на приносител и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта, ищецът, който е придобил тази облигация от трето лице, може да се позове на компетентността, предвидена в цитираната разпоредба.
- 37 За да се отговори на този въпрос, най-напред следва да се припомни, че понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 няма как да се разбира в смисъл, че препраща към квалификацията, която приложимият национален закон дава на правоотношението, предмет на спор пред националния съд. Напротив, това понятие трябва да се тълкува самостоятелно, като се изхожда от системата и целите на този регламент, за да се осигури еднаквото му прилагане във всички държави членки (решения Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, т. 10 и Česká spořitelna, EU:C:2013:165, т. 45).
- 38 За разлика от изискването, прогласено в член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001, сключването на договор не е условие за прилагането на член 5, точка 1 от същия регламент, така че изключването на компетентността съгласно първата разпоредба не накърнява непременно приложимостта на втората.
- 39 Макар че член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 не изисква сключването на договор, идентифицирането на задължение все пак е абсолютно необходимо за прилагането на тази разпоредба, като се има предвид, че съдебната компетентност по силата на тази разпоредба е установена в зависимост от мястото на изпълнение на въпросното задължение. Следователно прилагането на правилото за специална компетентност, предвидено в цитираната разпоредба по делата, свързани с договор, предполага определянето на правно задължение, което е поето доброволно от едно лице към друго и на което се основава искът на ищеца (вж. решение Česká spořitelna, EU:C:2013:165, т. 46 и 47).
- 40 В това отношение от краткото представяне на фактите от запитващата юрисдикция следва, че при обстоятелствата по случая в главното производство липсва такова правно задължение, доброволно поето от Barclays Bank спрямо г-н Kolassa, при все че съгласно приложимото национално право Barclays Bank има някои задължения към г-н Kolassa.
- 41 От предходните съображения следва, че член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези в случая по главното производство ищецът, който е придобил облигация на приносител от трето лице, без емитентът ѝ доброволно да е поел задължение към този ищец — нещо, което запитващата юрисдикция следва да провери — не може да се позове на предвидената в цитираната разпоредба компетентност за целите на иска, който е предявен срещу посочения емитент и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта.

По третия въпрос

- 42 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага спрямо иск, с който се търси отговорност от емитента на сертификат за свързания с него проспект и за неизпълнението на други правни задължения за предоставяне на информация, възложени на емитента, и така може да обоснове компетентността на съдилищата по местоживеенето на ищеца като място, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие.
- 43 В това отношение най-напред следва да се припомни, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува самостоятелно и стриктно (вж. в този смисъл решение *Coty Germany*, C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 43—45).
- 44 Същевременно обаче понятието „дела относно деликтна или квазиделиктна отговорност“ по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 обхваща всякакви иски, с които се цели ангажиране на отговорността на ответник и които не се отнасят към „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от този регламент (решение *Brogssitter*, C-548/12, EU:C:2014:148, т. 20). Ето защо следва да се приеме, че исковете за вреди, предявени срещу емитент на основание на проспекта и на неизпълнението на други правни задължения за предоставяне на информация на инвеститорите, спадат към делата относно деликтна или квазиделиктна отговорност, освен ако не попадат в обхвата на понятието „дела, свързани с договор“, дефинирано в точка 39 от настоящото решение.
- 45 Що се отнася до прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 при обстоятелства като тези в случая по главното производство, следва да се напомни, че изразът „място, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“, който се съдържа в тази разпоредба, се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (решение *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, т. 46).
- 46 В това отношение съгласно постоянната съдебна практика правилото за компетентност, предвидено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, се основава на наличието на особено тясна връзка между спора и юрисдикциите по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, която обосновава предоставянето на компетентност на тези юрисдикции за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса (решение *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, т. 47).
- 47 Тъй като идентифицирането на някоя от връзките, признати в напомнената в точка 45 от настоящото решение съдебна практика, трябва да даде възможност да се установи компетентността на юрисдикцията, която обективно най-добре може да прецени дали са налице конститутивните елементи на отговорността на ответника, надлежно може да бъде сезирана само юрисдикцията, в съдебния район на която се намира релевантната връзка (решение *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, т. 48).
- 48 Необходимо е да се напомни, че съгласно практиката на Съда изразът „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“, не визира местоживеенето на ищеца единствено защото същият е претърпял там имуществена вреда, произтичаща от загубата на части от неговото имущество, настъпила и претърпяна в друга държава членка (решение *Kronhofer*, C-168/02, EU:C:2004:364, т. 21).

- 49 Ето защо обстоятелството, че ищецът търпи финансови последици, само по себе си не обосновава предоставянето на компетентност на съдилищата по неговото местоживееие, ако — както в случая по делото, по което е постановено решение Kronhofer (EU:C:2004:364) — и вредоносното събитие, и вредите са настъпили на територията на друга държава членка (вж. в този смисъл решение Kronhofer, EU:C:2004:364, т. 20).
- 50 За сметка на това подобно предоставяне на компетентност е обосновано, стига местоживееенето на ищеца действително да е мястото на настъпване на вредоносното събитие или на материализиране на вредата.
- 51 В това отношение от акта за преюдициално запитване следва, от една страна, че обезценяването на сертификатите се дължи не на непредвидимостта на финансовите пазари, а на управлението на фондовете, където са инвестирани паричните суми от емитирането на сертификатите, което в края на определения срок е попречило за положителното развитие на стойността им. От друга страна действията или бездействията, в които е упрекната Barclays Bank, що се отнася до правните ѝ задължения за предоставяне на информация, предхождат направената от г-н Kolassa инвестиция и според същия са определящи за нея.
- 52 Ако се предположи, че действията и бездействията на Barclays Bank са били необходима предпоставка за възникването на вредата, претърпяна от г-н Kolassa, което е достатъчно, за да се приложи член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (вж. в този смисъл решение DFDS Torline, C-18/02, EU:C:2004:74, т. 34), за целта остава да се провери и доколко обстоятелствата по случая в главното производство позволяват мястото на настъпване на вредоносното събитие или на материализиране на вредата да бъде ситуирано в местоживееенето на ищеца.
- 53 По отношение на събитието, причинило претендираната вреда, а именно твърдяното неизпълнение от страна на Barclays Bank на правните ѝ задължения във връзка с проспекта и предоставянето на информация на инвеститорите, следва да се отбележи, че действията или бездействията, които биха могли да представляват такова неизпълнение, не могат да бъдат ситуирани в местоживееенето на инвеститора, за когото се твърди, че е увреден, защото в преписката няма никакви индикации, че решенията относно условията по предлаганите от тази банка инвестиции и относно свързаните с тях проспекти са били взети в държавата членка по местоживееенето на въпросния инвеститор или че тези проспекти първоначално са били изготвени и разпространени в различна от държавата членка по седалището на тази банка.
- 54 От друга страна, по отношение на материализирането на вредата следва да се приеме, че при обстоятелства като обобщените в точка 51 от настоящото решение тя настъпва в мястото, където инвеститорът я претърпява.
- 55 Съдилищата по местоживееенето на ищеца са компетентни, на основание на материализирането на вредата, да разгледат такъв иск по-специално когато посочената вреда настъпва директно в банкова сметка на този ищец в банка, която се намира в съдебния им район.
- 56 При обстоятелства като визираните в точка 51 от настоящото решение така определеното място на материализиране на вредата отговаря на целта на Регламент № 44/2001 да укрепи правната защита на установените в Европейския съюз лица, като едновременно позволи на ищеца лесно да определи съда, който може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред кой съд може да бъде призован (вж. в този смисъл решение Kronhofer, EU:C:2004:364, т. 20), защото емитентът на сертификат, който не изпълни правните си задължения във връзка с проспекта, е длъжен да очаква — когато реши да възложи оповестяването на проспекта за този сертификат в други държави членки — че недостатъчно информирани стопански субекти с местоживееене в други държави членки ще инвестират в сертификата и ще понесат вреда.

57 С оглед на предходните съображения на третия въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага спрямо иск, с който се търси отговорност от емитента на сертификат за свързания с него проспект и за неизпълнението на други задължения за предоставяне на информация, възложени на емитента, стига тази отговорност да не спада към делата, свързани с договор, по смисъла на член 5, точка 1 от същия регламент. Съгласно член 5, точка 3 от цитирания регламент съдилищата по местоживеенето на ищеца са компетентни, на основание на материализирането на вредата, да разгледат такъв иск по-специално когато твърдяната вреда настъпва директно в банкова сметка на ищеца в банка, която се намира в съдебния им район.

По четвъртия въпрос

58 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали при проверката на международната компетентност съгласно Регламент № 44/2001 трябва да се извършат действия по пълно събиране на доказателства във връзка със спорните факти, които са релевантни както за въпроса за компетентността, така и за съществуването на предявеното право, или пък при произнасянето по въпроса за компетентността трябва да се изхожда от истинността само на твърденията на ищеца.

59 Безспорно е, че Регламент № 44/2001 не урежда изрично обхвата на задълженията за контрол, които са възложени на националните съдилища при проверката на международната им компетентност.

60 Въпреки че всъщност става дума за аспект на вътрешното процесуално право, който споменатият регламент няма за цел да уеднакви (вж. в този смисъл решение G, C-292/10, EU:C:2012:142, т. 44), прилагането на релевантните национални разпоредби все пак не трябва да накърнява полезния ефект на Регламент № 44/2001 (вж. решение Shevill и др., C-68/93, EU:C:1995:61, т. 36 и цитираната съдебна практика).

61 В това отношение Съдът е постановил, че целта за правна сигурност изисква сезираният национален съд да може да се произнася относно собствената си компетентност, без да се налага да разглежда делото по същество (вж. решение Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, т. 27). Що се отнася до прилагането на това изискване в рамките на специалните правомощия, разглеждани в случая по главното производство, от една страна, Съдът е приел, че съдията, който трябва да се произнесе по договорен спор, може да проверява — дори по свой почин — съществените предпоставки за своята компетентност с оглед на убедителни и релевантни доказателства, които са изложени от заинтересованата страна и установяват наличието или липсата на договор (решение Effer, 38/81, EU:C:1982:79, т. 7).

62 От друга страна, що се отнася конкретно до член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, Съдът е уточнил, че във фазата на проверката на международната компетентност сезираният със спора съд не преценява нито допустимостта, нито основателността на иска съгласно правилата на националното право, а само установява връзката с държавата на този съд, обосноваваща компетентността му по силата на тази разпоредба (решение Folien Fischer и Fofitec, C-133/11, EU:C:2012:664, т. 50). Освен това този съд може, само за да провери компетентността си съгласно тази разпоредба, да приеме за доказани релевантните твърдения на ищеца, що се отнася до предпоставките на деликтната или квазиделиктната отговорност (решение Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, т. 20).

63 Уместно е да се отбележи, че едно задължение още на този етап от производството да се извършат действия по пълно събиране на доказателства във връзка с фактите, които са релевантни както за въпроса за компетентността, така и за спора по същество, би могло да накърни разглеждането на спора по същество.

- 64 Ето защо, въпреки че, ако ответникът оспори твърденията на ищеца, сезираният национален съд не е длъжен, на етапа на определяне на компетентността, да извърши действия по събиране на доказателства, следва да се уточни, че и целта за добро правораздаване, залегнала в основата на Регламент № 44/2001, и длъжното зачитане на самостоятелността на съдията при упражняването на неговите функции налагат този съд да може да провери международната си компетентност в светлината на цялата информация, с която разполага, включително, ако е необходимо, на твърденията на ответника.
- 65 С оглед на предходното на четвъртия въпрос следва да се отговори, че при проверката на компетентността съгласно Регламент № 44/2001 не е необходимо да се извършват действия по пълно събиране на доказателства във връзка със спорните факти, които са релевантни както за въпроса за компетентността, така и за съществуването на предявеното право. Сезираният съд обаче може да провери международната си компетентност в светлината на цялата информация, с която разполага, включително, ако е необходимо, твърденията на ответника.

По съдебните разноски

- 66 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) Член 15, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези в случая по главното производство ищецът, който в качеството на потребител е придобил облигация на приносител от трето лице, действащо в рамките на търговската или професионалната си дейност, без между този потребител и емитента на тази облигация да е сключен договор — нещо, което запитващата юрисдикция следва да провери — не може да се позове на предвидената в цитираната разпоредба компетентност за целите на иска, който е предявен срещу посочения емитент и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта.
- 2) Член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези в случая по главното производство ищецът, който е придобил облигация на приносител от трето лице, без емитентът ѝ доброволно да е поел задължение към този ищец — нещо, което запитващата юрисдикция следва да провери — не може да се позове на предвидената в цитираната разпоредба компетентност за целите на иска, който е предявен срещу посочения емитент и е основан на условията по облигационния заем, на неизпълнението на задълженията за предоставяне на информация и за извършване на проверка, както и на отговорността за проспекта.
- 3) Член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага спрямо иск, с който се търси отговорност от емитента на сертификат за свързания с него проспект и за неизпълнението на други задължения за предоставяне на информация, възложени на емитента, стига тази отговорност да не спада към делата, свързани с договор, по смисъла на член 5, точка 1 от същия регламент. Съгласно

член 5, точка 3 от цитирания регламент съдилищата по местоживеенето на ищеца са компетентни, на основание на материализирането на вредата, да разгледат такъв иск по-специално когато твърдяната вреда настъпва директно в банкова сметка на ищеца в банка, която се намира в съдебния им район.

- 4) При проверката на компетентността съгласно Регламент № 44/2001 не е необходимо да се извършват действия по пълно събиране на доказателства във връзка със спорните факти, които са релевантни както за въпроса за компетентността, така и за съществуването на предявеното право. Сезираният съд обаче може да провери международната си компетентност в светлината на цялата информация, с която разполага, включително, ако е необходимо, твърденията на ответника.

Подписи